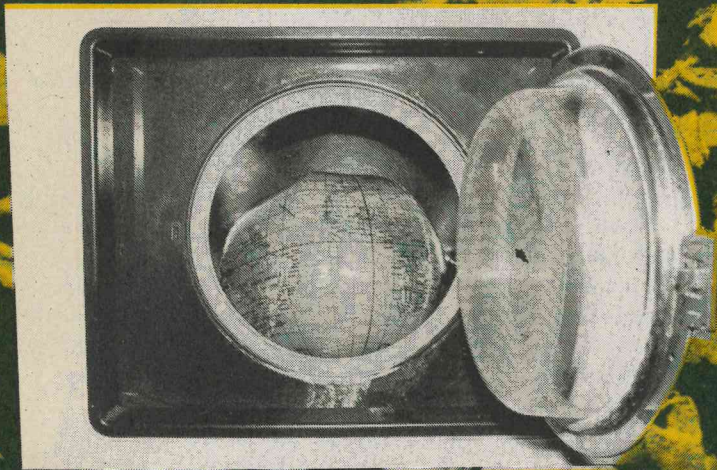

NOAH BLADET

APRIL 1991 25,-

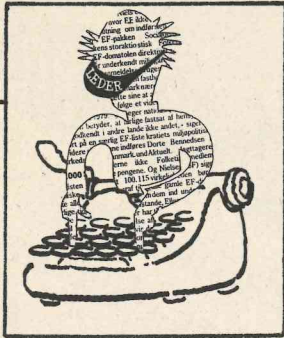
Anderledes miljøkamp
Succes for græsrodderne i Hinnerup

Husk at bruge gummi !
Guide til grønne rengøringsmidler

Olie i stride strømme
Miljøkatastrofen i Golfen

130

INHABILITET

"Endelig"...tænker man..."endelig får miljøsyndere da et gok, der kan mærkes og som forhåbentlig får andre potentielle syndere til at vægte miljøet frem for kortsigtet økonomisk gevinst".

Tidligere på året fik Esbjerg Fiskeindustri en miljøbøde på 1,5 millioner kroner. Den hidtil største miljøbøde herhjemme. Derudover fik fabrikkens direktør en personlig bøde på kr. 15.000,-. Miljøfolket glædes og en begyndende tro på, at den danske miljølovgivning alligevel er andet end vage hensigtserklæringer, spirer frem sammen med de første erantis og vintergækker.

Men så kom vinteren og samtidig med at de grønne skud dækkes af den første sne i mange år, nedkøles igen miljøfolkets tro på miljølovgivningen. Den nyudnævnte miljøminister Per Stig Møller lader nemlig direktøren for Esbjerg Fiskeindustri - Hans Berg Madsen - forblive på sin lige så nyudnævnte plads som beskikket medlem af Miljøankenævnet.

Det er et spørgsmål om troværdighed. Det har tidligere været til diskussion, om sammensætningen af Miljøankenævnet sikrede en tilstrækkelig objektiv behandling af klager. Var alle involverede parter rimeligt repræsenteret? En blakket fortid hos en eller flere af medlemmerne bør få denne diskussion til at blusse op igen.

Afgørelser i klagesager i Miljøankenævnet træffes af navnets formand - en dommer - samt 2 eller 4 beskikkede medlemmer, som skal være sagkyndige indenfor det aktuelle område. De beskikkede medlemmer udpeges af formanden.

Når ikke Miljøministeren vil, må vi på det kraftigste opfordre formanden til at se bort fra Hans Berg Madsen i de fire år han kan være tilknyttet nævnet.

Peter Fabricius

NOAH-bladet
ISSN 0902-6657

NOAH-bladet udgives af
Miljøbevægelsen NOAH
Stu-di-stræ-de 24, st.
1455 Kø-ben-havn K

Telefon: 33 15 60 52
Telefax: 33 91 11 18
Giro: 5 56 00 39

NOAH-bladets redaktion:
Jesper Lassen, Jon Theil Nielsen,
Søren Nielsen, Bodil Nissen, Peter
Fabricius, Peter Schaarup, Søren
Lindskrog, Gustav Lohse.

Artikler i NOAH-bladet giver ikke
nødvendigvis udtryk for Miljøbe-
vægelsen NOAHs holdning.

Hvis du vil i kontakt med NOAH-
bladet, kan du skrive til vores re-
daktionssekretær på:

NOAH-bladet
Stu-di-stræ-de 24, st.
1455 Kø-ben-havn K
eller ringe på:
33 15 60 52 (10-16)

Årsabonnement:
NOAH-bladet nummer 129-134:
125,-
Institutioner og lignende: 225,-

Ældre numre kan købes så længe
lager haves. Artikelindex kan kø-
bes på NOAHs sekretariat.

Meddelelser om flytning og rekla-
mation vedrørende levering rettes
til Postvæsenet.

Tryk: Dansk Tidsskrifttryk
Sats: JM-Fotosats

NOAH-bladet trykkes på 100%
genbrugspapir.

ANDERLEDES MILJØKAMP

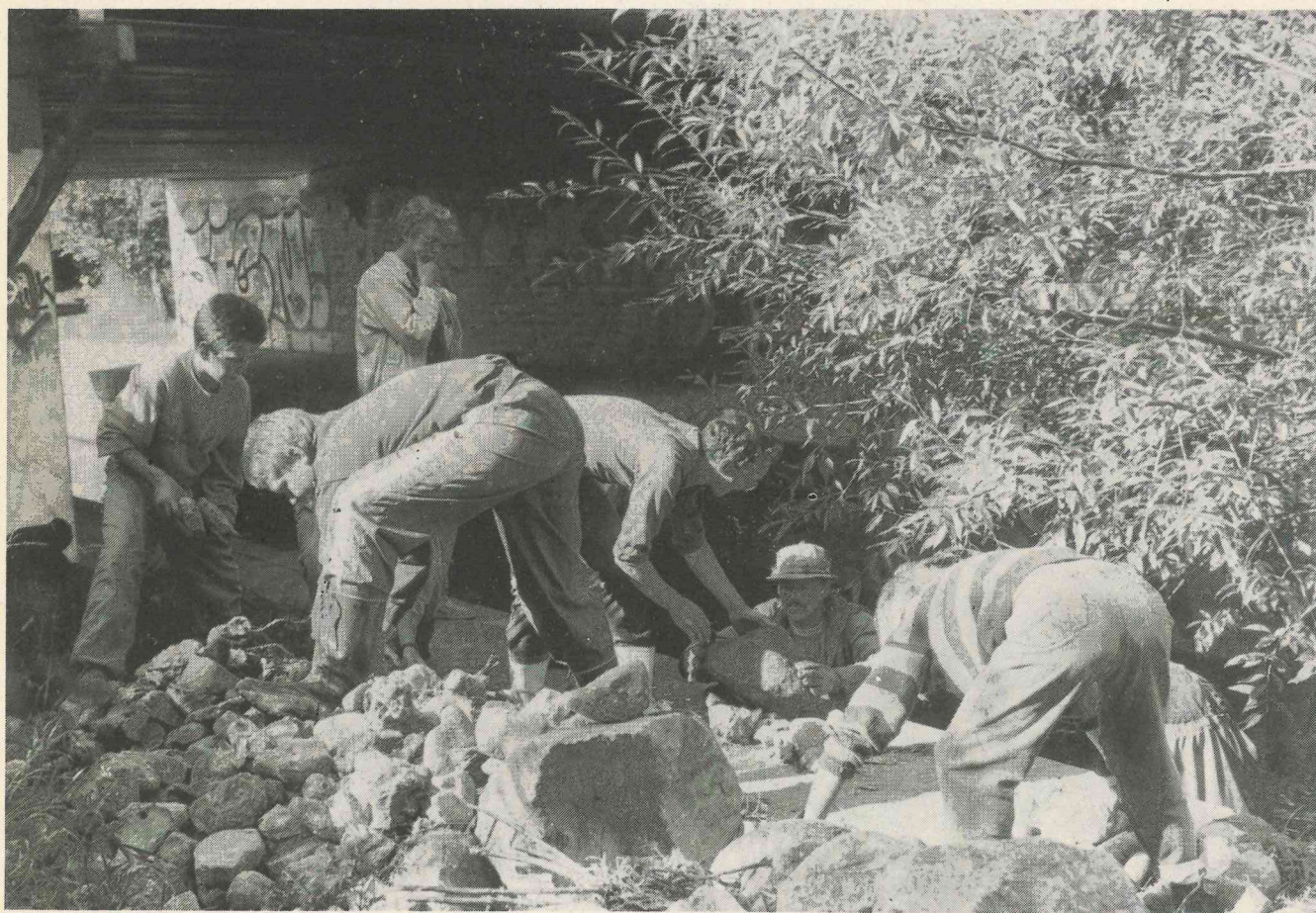
I Hinnerup udenfor Århus var der en gruppe mennesker i den lokale miljøgruppe, der efterhånden var trætte. De var trætte af, at politikerne og folk i almindelighed taler om miljøet, uden at der sker noget. Derfor gjorde de noget anderledes: De lavede en konkurrence.

Udgangspunktet for konkurrencen var, at det lokale miljø skulle forbedres. Hensigten var at aktivere så mange borgere i kommunen som muligt og få dem til at lave forslag til miljøforbedringer. Alle typer af forslag skulle på banen - bare de kunne føres ud i praksis.

Formålet med konkurrencen var på den ene side at få kommunens borgere til at interessere sig for miljøproblemer. På den anden side skulle de indkomne forslag også offentliggøres og forhåbentlig være med til at præge de ansvarlige kommunalpolitikere.

For at sikre så stor interesse som mulig, havde Hinnerup Miljøgruppe gjort et stort benarbejde for at skaffe gevinster. Fra en række fonde havde miljøgruppen fået 20.500,- kr og fra det lokale erhvervsliv havde de fået en række miljøvenlige gevinster som f.eks. lavenergipærer, kompostspande mm.

Startskuddet til konkurrencen gik forrige sommer, men ved udløb af indleveringsfristen var der ikke kommet et eneste forslag. På opfordring udsatte Hinnerup Miljøgruppe fristen, og i midten af okto-

Projekt å-forbedring. Græsrodde lægger sten i åen. Foto: Mogens Knudsen.

ber havde de 58 forslag fra enkeltpersoner og flere skoleklasser. Forslagene blev udstillet i en lokal bank, og i slutningen af måneden havde dommerkomiteen udpeget de 10 vinderforslag.

De indkomne forslag spændte lige fra energiområdet over hønsehold til naturgenopretning. Udover den omtale de fik i pressen og på det offentlige møde, blev de af projekterne, der var skriftlige, overrakt til kommunen. Her lovede Teknisk Udvalg at se på forslagene og arbejde videre med dem, de fandt bedst. Vi bringer her et udpluk af forslagene.

Energi

På energiområdet var der både forslag om alternative energikilder og spareforanstaltninger. En mulig-

hed, som en skoleklasse fra Haldum Hinnerup skolen arbejdede med, var et øget brug af lavenergipærer i kommunen. Klassen havde regnet ud, at hvis blot hver husstand i kommunen skiftede to almindelige pærer ud med lavenergipærer, kunne man spare afbrænding af 2000 tons kul årligt. For at få gang i brugen af sparepærene foreslog klassen f.eks., at der kom sparekonsulenter ud til skolernes ældste klasser. Det ville dels have en afsmittende virkning på deres familier; dels gøre dem, der snart skulle flytte hjemmefra, mere energibevidste.

Et andet forslag gik på, at kommunen skulle etablere en vindmøllepark på et højtliggende plateau udenfor byen. Sådant en park kunne producere al den strøm, der bruges i de kommunale institutio-

ner. Også de mange gartnerier i kommunen kunne få en del af deres store energiforbrug dækket ind gennem vindmøller.

En kombination af fjernvarme og solenergi indgik i andre forslag. Andre kommuner har allerede koblet et solfangeranlæg på returvandet til fjernvarmeanlægget og dermed sænket brændselsforbruget. Der er også eksperimenteret med sænkning af fjernvarmetemperaturen, hvorved tabet af energi i nettet mindskes.

Hønsefræser

Et andet stort problem er det private husholdningsaffald. En gymnasieklasse i Hadsten havde konstrueret en hønsefræser, hvor fem til seks høns kan omsætte 30% af en husholdnings affald til gødning.

En række andre forslag gik på forbedring af affaldssorteringen: Flere batteribokse samt flaskecontainere og miljøbiler til afhentning af privat husholdningsaffald mm.

Naturgenopretning

Mange af de indkomne forslag handlede om at genoprette den efterhånden forarmede natur. Det kunne f.eks. være pleje af vandløb gennem mere skånsom grødeskæring, etablering af strømkoncentratorer, fiskeskjul og træplantning langs åerne.

Andre naturprojekter gik på at iværksætte mere skånsomme plejeplaner, for at sikre en artsrigdom i eng- og mosearealet. Særligt engområderne er truet af forsvinden; hvis de ikke plejes, vil de langsomt springe i skov. Endvidere var der forslag om en mere økologisk parkforvaltning i kommunen.

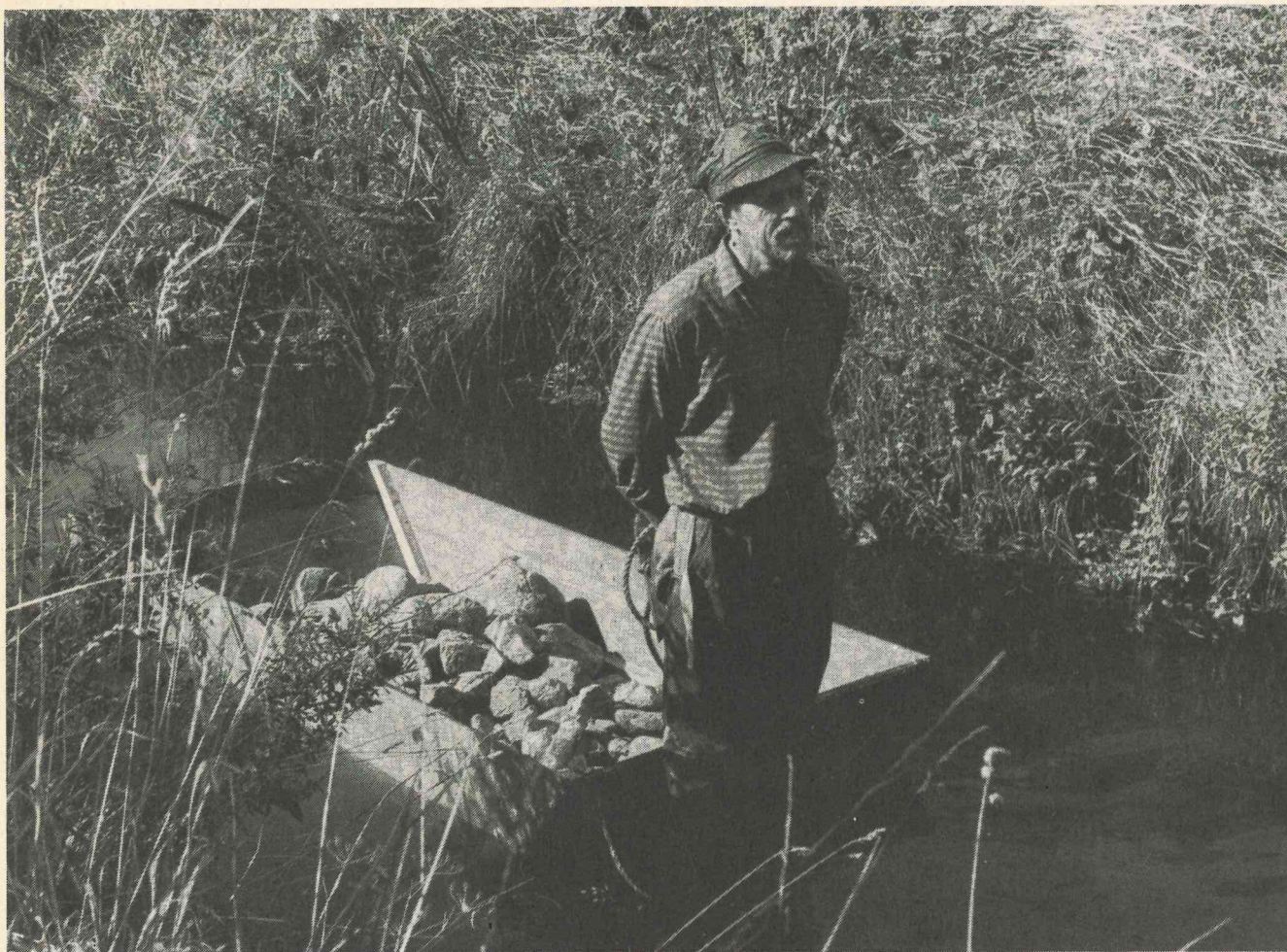
Trafik

Trafikplanlægningen skal prioritere cyklisterne og den kollektive trafik. Det skal være let og ufarligt at cykle og mere bekvemt at tage det offentlige. Det kunne f.eks. indebære flere cykelstier, omlægning af bytrafikken, flere stilleveje og ekspresbusser.

En anden mulighed, der blev foreslået var en udbygning af den lokale bagers cykelbudtjeneste

HINNERUP MILJØGRUPPE

Sten bugseres til å-forbedring. Foto: Mogens Knudsen.

med udbringning af morgenbrød søndag morgen. Det ville fjerne en masse koldstarter og småture i biler.

Hvad der siden skete

Det er nu snart to år siden Hinnerup Miljøgruppe tog initiativ til konkurrencen, og dermed afprøvede en alternativ miljøkampstrategi. Har det haft den ønskede effekt?

"Vi har endnu ikke set nogle konkrete beslutninger i byrådet som følge af konkurrencen", siger Mogens Knudsen fra Hinnerup Miljøgruppe. En af de grunde, der kan være til dette er efter Mogens Knudsens mening, en manglende opfølgning fra Miljøgruppens side. Miljøgruppen mistede nemlig pulsten, efter at den havde været medarrangør af Hinnerup Festuge sidste sommer. Siden har gruppen lig-

get brak, men er nu ved at komme til hæfterne igen. Derfor her der ikke været nogen til at holde kommunen fast på arbejdet med miljøforslagene - og det er nødvendigt, hvis de ikke skal forsvinde ud i det blå.

For den enkelte borger har Mogens Knudsen en fornemmelse af at konkurrencen har haft en stor

effekt, selvom det er svært at sige præcis, hvad der har betydet en stigende miljøbevidsthed i kommunen. Dette har f.eks. vist sig ved at hjemmekomposteringsanlæggene er spiret frem i mange haver, og at el-manden kan rapportere om et øget salg af lavenergipærer.

Jesper Lassen

Hinnerup Miljøgruppe har lavet et hæfte om konkurrencen: "Historien om en miljøkonkurrence". Hæftet resumerer konkurrencens resultater, og kommer med gode råd til andre der måtte have lyst til at lave noget lignende. Hæftet er sendt rundt til kommunebiblioteker og kan i øvrigt rekvireres hos miljøgruppen på følgende adresse:

**Hinnerup Miljøgruppe
Storkevej 29
8382 Hinnerup.**

P.S. Vedlæg frankeret svarkuvert.

KOMMUNERNE OG DET MILJØFARLIGE AFFALD

-HVA' SKAL DE GØRE.....

Nu skal det være slut med at smide olie- og kemikalieaffald i skraldespanden. Det er en af hensigterne bag en bekendtgørelse, Folketinget vedtog for mere end et år siden. Fra 1. januar 1991 skal kommunerne sørge for, at der er en indsamlings- eller afleveringsordning for det farlige affald.

Olie- og kemikalieaffald fra private husstande er ting som malingrester, kemikalierester, batterier, termometre, blykapsler fra vinflasker, støvsugerposer etc.

Der er to grunde til at en separat indsamling af dette affald er nødvendig. For det første udgør det en stor del af det mest forurenende husholdningsaffald. Affald, der ikke må havne i miljøet, i kloakken eller på losseplads, bør bortskaffes på Kommunekemi eller genbruges. For det andet er dette affald også med til at ødelægge genbrugsordninger, f.eks. kan batterier, termometre og blykapsler medvirke til at kompost lavet ud fra husholdningsaffald indeholder for mange tungmetaller, så den ikke kan bruges på jord, hvor der dyrkes spiselige afgrøder.

Ordningen

Indsamlings- og afleveringsordninger fra private husstande betyder, at kommunen bør etablere indsamlingsordninger, hvor affaldet afhentes på bopælen, eller som minimum afleveringsordninger, hvor afstanden til afleveringsstedet ikke er længere end afstanden til nærmeste butiksområde. Dette er en stor forbedring for de fleste kommuner, hvor der som regel kun har været én central opsamlingsplads for olie- og kemikalieaffald.

Derudover henstilles det, at hvis der udelukkende etableres afleveringsordninger, skal den enkelte borger have mulighed for at bestille afhentning i hjemmet, idet

nogle borgere ikke vil være i stand til at bringe affaldet til afleveringsstedet.

Åbningstiden på afleveringsstedet skal være hensigtsmæssig for borgerne. Det vil sige, at det ikke

nytter at ordningerne kun er åbne hverdage mellem 10 og 12. Der skal også være åbent udenfor normal arbejdstid. Ligeledes bør indsamlingsordningerne indrettes sådan, at bopælsbesøg finder sted på tidspunkter, hvor folk normalt er hjemme.

De omkostninger, som kommunen får ved at etablere ordningen, kan indkræves ved gebyr.

I forbindelse med bekendtgørelsen præciseres det, at personalet, der håndterer affaldet skal have en generel uddannelse og praktisk viden om olie- og kemikalieaffald

Det er også understreget i bekendtgørelsen, at affaldet ikke må afleveres anonymt. Det vil sige, at hvis der sker fejl i afleveringen, f.eks. ved emballeringen, skal det være muligt at finde frem til vedkommende, som har afleveret affaldet. Denne bestemmelse er vigtig i forhold til arbejdsmiljøet for de ansatte, der skal håndtere affaldet.

Kommunernes Landsforening har for nylig udsendt en pjece "Miljøfarligt affald - erfaring med indsamling fra husstande", hvor en række eksempler på indsamlingsordninger beskrives. Det kan være såkaldte miljøbiler, som kører rundt i kommunen med jævne mellemrum, og hvor borgerne kan komme ud med affaldet. Der kan udleveres specielle kasser til affaldet, som borgerne skal aflevere samtidig med det øvrige affald. Flere kommuner har oprettet genbrugspladser, hvor der også kan afleveres miljøfarligt affald.

Birgitte Nielsen

Litteratur

"Miljøministeriets bekendtgørelse om olie- og kemikalieaffald", bekendtgørelse nr. 804 15. december 1989

OG HVAD GØR DE SÅ....?

I følge bekendtgørelsen om olie- og kemikalieaffald skulle kommunerne inden 1. januar have opfyldt bekendtgørelsens krav. Der skulle altså når dette blad er på gaden være ordninger i alle landets kommuner, der sikrer at vi kan komme af med vores farlige affald fra hjemmene. Ordningerne skal være decentrale - det er altså ikke godt nok med en fælles modtageplads, som kommunerne har haft i mange år.

Er der ikke en ordening i din hjemkommune, der svarer til de krav, der er beskrevet i den foregående artikel, kan du henvende dig til kommunens miljøforvaltning for at høre, hvor langt de er nået.

NOAH-bladet har ringet rundt til en række tilfældige kommuner for at få en fornemmelse af, hvordan det står til. Indtrykket af denne rundringning er, at mange kommuner har lavet en ordening. Desværre er der også enkelte, der endnu ikke har foretaget sig noget; ligesom der er nogle, der endnu kun har fået besluttet, hvordan ordningen skal se ud. Her er et udpluk:

RIBE:

Ribe kommune brillerer som en kommune, der endnu ingen ordening har. Det eneste, der eksisterer, er en central indsamling for hele kommunen med anonym aflevering. I forvaltningen fandt man at der havde været for kort tid fra bekendtgørelsens offentliggørelse til den skulle træde i kraft. Det kan undre en anelse, da bekendtgørelsen var offentlig tilgængelig fra 15. december 1989.

Ribe kommune deltager i et fælleskommunalt samarbejde, der har til formål at udvikle en model for en indsamlingsordning. Hvor når en ordening kan træde i kraft er dog usikkert.

BRANDE:

Brande kommune har besluttet sig for en miljøbil, som skal køre rundt til de enkelte husstande og samle affaldet ind. Miljøbilen skal rundt fire gange om året - måske mindre. Hvornår bilen begynder at køre er endnu usikkert.

SVENDBORG:

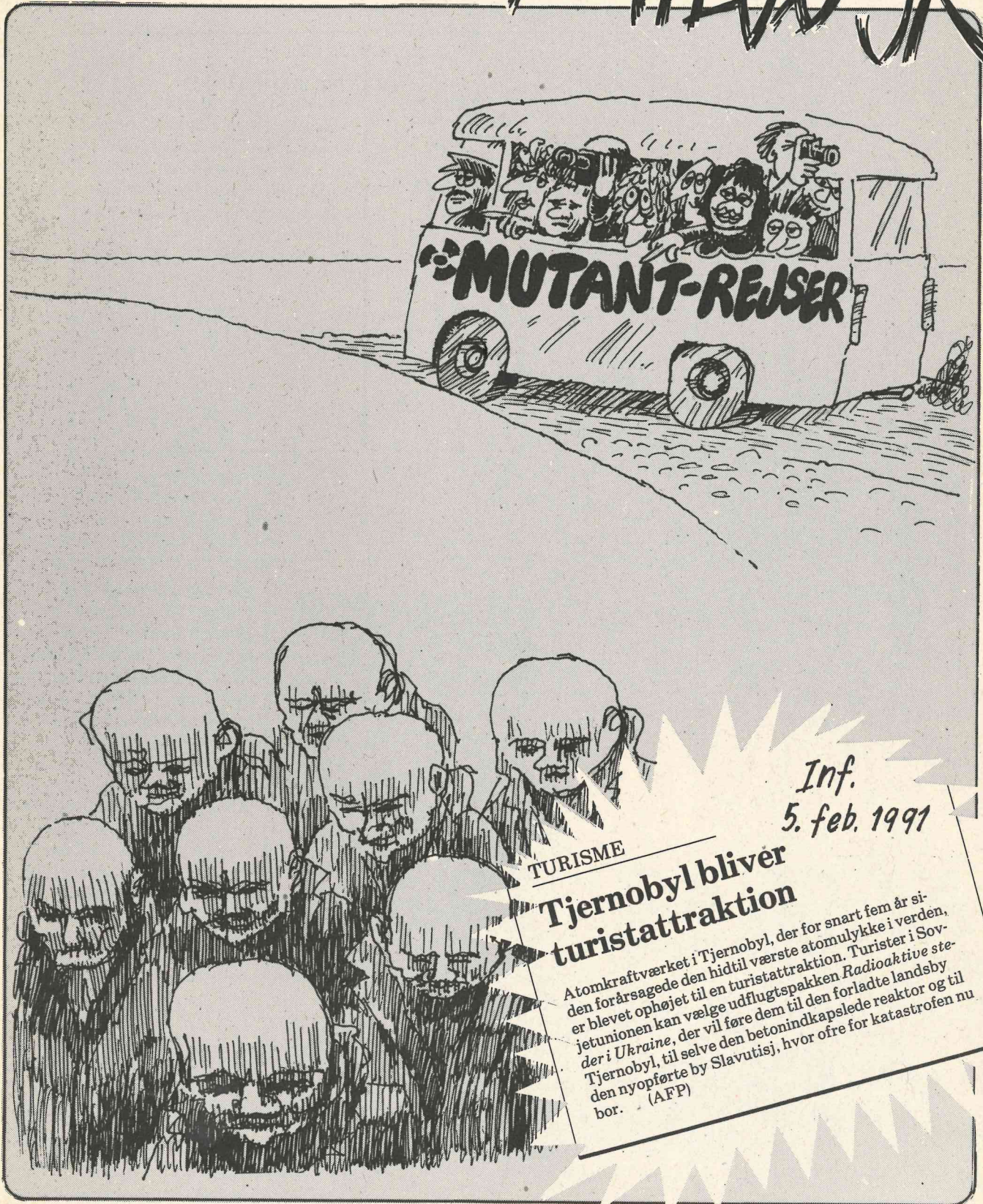
I Svendborg har man løst problemet gennem en central indsamling et par steder i kommunen kombineret med en ordening, hvor man kan aflevere sit affald til den lokale farvehandler, der sender det videre til kommunen.

HOLMEGÅRD:

Holmegård kommune har været tidligt på færde - allerede for 16 år siden lavede de en indsamlingsordning, der var centreret omkring en opstilling af containere i en uge i oktober. Forud for indsamlingen får hver husstand udleveret en rød sæk, som skal anvendes til affaldet. Anonymitetsproblemet mener man at have løst gennem en bemanding af containerne. Det er imidlertid tvivlsomt om denne ordning, og Svendborgs farvehandlerordning, lever op til bekendtgørelsens hensigt med anonymitetsbestemmelsen. Disse ordninger sikrer jo ikke nødvendigvis, at viden om posens indhold følger den videre i systemet.

Jesper Lassen

MILVØSK

Inf.
5. feb. 1991

TURISME

Tjernobyl bliver turistattraktion

Atomkraftværket i Tjernobyl, der for snart fem år siden forårsagede den hidtil værste atomulykke i verden, er blevet ophøjet til en turistattraktion. Turister i Sovjetunionen kan vælge udflugtspakken *Radioaktive steder i Ukraine*, der vil føre dem til den forladte landsby Tjernobyl, til selve den betonindkapslede reaktor og til den nyopførte by Slavutisj, hvor ofre for katastrofen nu bor. (AFP)

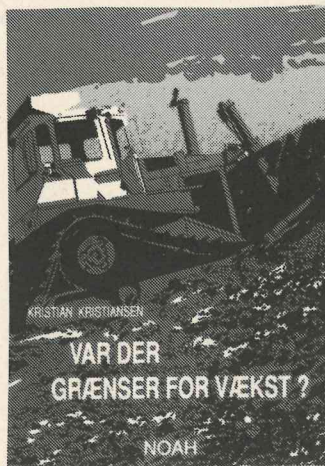

Den grønne Bølge

Den grønne bølge

En antologi om dansk miljøpolitik idag. Fem brikker lægges til en mosaik om Danmarks miljøpolitik: industrien, partier og politikere, medierne, miljøadministrationen og miljøorganisationerne.

1. oplag 1989, 108 sider, kr. 125,-

Var der grænser for vækst? af Kristian Kristiansen.

En bog, der tager et væsentligt tema i miljødebatten op, nemlig forholdet mellem natur, teknologi og samfund - fra 1970'ernes pessimisme, til Brundtland-rapporten lancerede mulighederne for en bæredygtig udvikling. Bogen har en kritisk/analyserende holdning - blandt andet til begrebet "en bæredygtig udvikling" - og forsøger at vurdere de politiske anskuelser bag de mange ord.

1. oplag 1989, 88 sider, kr. 110.-

Bøgerne kan købes hos boghandlere, bogcafeer, NOAH-butikker og på NOAH's Sekretariat, Studiestræde 24, 1455 København K, Tlf.: 33 15 60 52

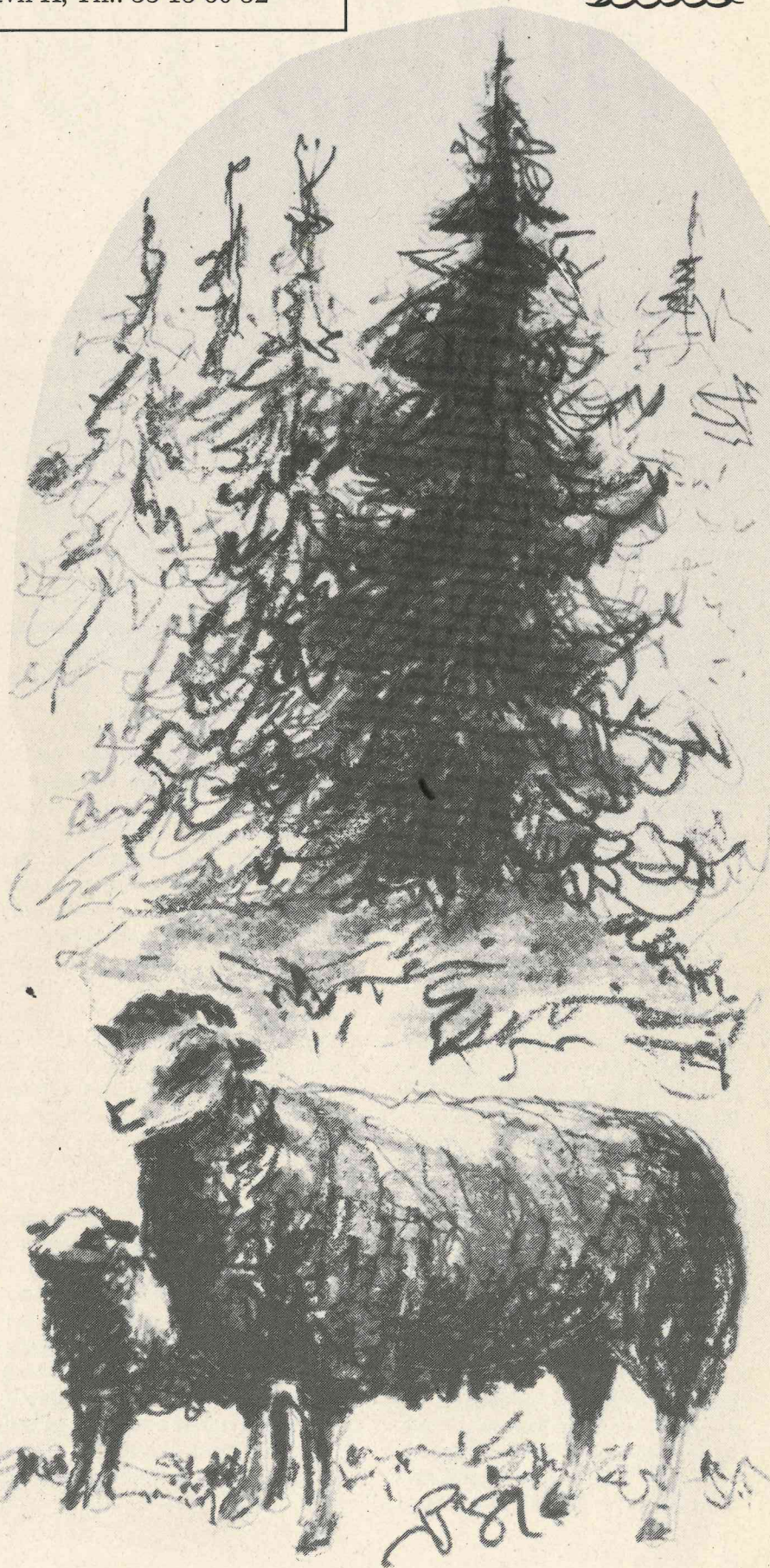

For miljøets skyld

For miljøets skyld

En antologi om miljøkamp med udgangspunkt i konkrete miljøområder og eksempler på ført miljøpolitik. Bogen diskuterer erfaringer og konsekvenser og runder af med konkrete bud på en alternativ miljøpolitik og visioner om miljøbevægelsernes rolle fremover.

1. oplag 1989, 144 sider, kr. 100.-

HUSK AT BRUGE

Karin og Bent havde mødt hinanden et år tidligere. Det var på en jazzklub i Den Indre By. Nu skulle de flytte sammen. De havde været heldige at finde en toværelses med bad til en husleje, som de lige kunne klare, hvis de holdt lidt igen med det pulserende weekend-liv. De skulle overtage lejligheden fra idag. Karin stak sin nøgle i låsen. Hun trykkede ned på håndtaget og åbnede døren. Som på kommando standsede de begge midt i en vejtrækning hold da kæft, hvor var der beskidt.

Nu tror du måske det her er begyndelsen til lummer "Familie-Journal-føljeton". Det er det ikke. Det har med rengøring at gøre. Miljøvenlig rengøring. Hvilke stoffer du skal holde dig fra. Og dem du kan bruge istedet, når den skal ha' en ordentlig skalle, eller bare til den almindelige vedligeholdelse af boligen. Der mangler ikke tilbud af allehånde specialprodukter, "som lige er det", du har brug for i den givne situation. Men i de fleste tilfælde kan du rent faktisk - for miljøets skyld - nøjes med et enkelt universalrengøringsmiddel, noget eddike og et desinfiserende middel. Og for din egen skyld vil det være kloget altid at bruge gummihandsker.

75.000.000 kg om året

I snit bruger hver dansker et sted mellem 15 og 20 kg rengørings- og afkalkningsmiddel pr år. En stor del af det ryger med spildevandet ud i kloaken, måske gennem rensningsanlægget og videre ud i naturen. Det har den ikke godt af... naturen altså. Og det har du for øvrigt heller ikke. Mange af midlerne indeholder stoffer, som kan give dig hudirritationer, ånde- drætsbesvær og hovedpine. Det er

ikke altid kun, fordi du knokler, du bliver træt, når du gør rent.

Den "grønne" linie

Efterhånden er der dukket en del nye rengøringsmidler op på hyl- derne nede i supermarkedet. Mid- lerne som alle gør en dyd ud af, at de er specielt "miljøvenlige". Nu har man fjernet eller erstattet de stof- fer, som kunne være problemati- ske for miljøet eller forbrugeren. De alternative stoffer, der bruges i midlerne, har ikke de samme uøn- skede bivirkninger og det er jo godt nok. Men til gengæld har det vist sig, at de kan ha' nogle andre bi- virkninger, som er ligeså uønske- de.

Jamen, hva' så da ?

"Så lad da vær' med at gøre rent....". Nej, det er selvfølgelig ikke en realistisk løsning. Men med lidt viden om hvilken funktion de enkelte indholdsstoffer har i produkterne, bliver det lettere at vælge det rengøringsmiddel, der er "godt nok" til det aktuelle formål. Og på den måde belaste miljøet og helbredet mindst muligt.

Tilbage til Bent og Karin

Ved nærmere gennemgang af lej- ligheden viser det sig, at det Bent og Karin har brug for er nogle ren- gøringsmidler, som kan fjerne snavs og fedt, noget som kan fjerne kalk og noget til at desinfisere med.

Fedt og snavs

Til fedt og snavs bruges typisk uni- versalrengøringsmidler. Bred- skuldrede muskelmænd, hvide tornadoer og hvad ved jeg, bliver brugt for fortælle noget om midler- nes lyksaligheder. Fælles for disse midler er, at de indeholder nogle vaskeaktive, fedtopløsende stoffer, der samtidig nedsætter overflade- spændingen i vaskevandet, så fedt og snavs kan blive vådt og løsnés. På varedeklarationen står der ty- pisk noget med *tensider*, *detergen- ter* eller *syndeter*. Eller bare *over- fladeaktive stoffer*. Oprindeligt blev disse stoffer udviklet af dyr og planter, men nu laves de fleste syn- tetisk. Miljømæssigt set er disse stoffer ikke specielt problemati- ske, men der kan være forskel på, hvor hurtigt de nedbrydes i na- turen. Hvis du har mulighed for at vælge, så vælg det produkt, hvor disse stoffer er hurtigt nedbrydeli- ge.

Men stofferne er som sagt fedt- opløsende, og det gælder også i for- hold til det beskyttende fedtlag, du har på huden - eller i svælget, hvis produktet er i sprayform. Uden dette beskyttende fedtlag bliver hud og svælg mindre modstands- dygtig overfor andre og mere pro- blematiske stoffer, som produktet kan indeholde. Det kunne være farvestoffer, aromastoffer, konser-

GUMMI....

veringsmidler osv. Disse stoffer har oftest ingen reel indflydelse på produktets effektivitet ... det lugter og ser bare sådan ud. Så hold dig til produkter med så få indholdsstoffer som muligt.

Kalkfjerner

Render af gulbrun kalk på håndvasken, spejlet og i toiletkummen. Siderne og armaturet i brusenichen matte og ru. Og ud af bruserhovedet kommer tre stråler i skiftende retninger. Bent er ved at give op. Her må der virkelig noget kradsbørstigt til.

Næh, faktisk ikke. Almindelig eddike eller eddikesyre, er som regel nok. Det skal bare have lov til at virke lidt længere tid. Alle specialprodukter indeholder en eller form for syre og så også typisk et vaskeaktivt stof, lidt parfume, noget blødgører og lidt farve. Blødgøren, som tilsættes for at fastholde kalken i vandet, var før i tiden fosfater i en eller anden form. Ovenpå miljødebatten om forurening med nitrat og fosfat fra land og by, er der nu dukket produkter op hvor fosfaten er byttet ud med stoffer, som på varedeklarationen hedder NTA, EDTA eller Zeolit. Dem kan algerne i havet ikke bruge til noget. Snarere tværtimod. NTA og EDTA er så effektive, at de ikke bare binder kalken i vandet. De er også - på vejen fra dit afløb til udløbet fra rensningsanlægget - istand til at binde giftige tungmetaller fra spildevand, kloakrør og slam. Tungmetaller som så havner ude i miljøet. Produkter med Zeolit er nok at foretrække, selvom dets indhold af aluminium kan være problematisk,

hvis det udledes i naturen i store mængder.

Men stadigvæk vil jeg påstå, at du langt hen ad vejen vil kunne nøjes med eddike eller eddikesyre. Også selvom toiletkummen skal ha' fjernet andet en kalk.

Desinficerende midler

Men der var andet end kalk i brusenichen. Det tilbagevendende fugtige klima havde skabt grobund for en udsøgt have af svampe og alger. Karin ville umiddelbart have købt noget natriumhypoklorit, benzalkonium-clorid eller et produkt med kvarternære ammoniumforbindelser. Hun kender dem imidlertid bedre som Rodalon eller Klorin. Produkterne er effektive - de fjerner bakterier, svampe og alger, men de kan derfor også gøre skade på det lokale rensningsanlæg, hvis det er udbygget med bakteriologisk rensning. Et noget mildere desinficerende middel er natriumbenzoat eller Atamon, som det hedder når du køber det til dine syltede asier om efteråret.

Idet hele taget skal du nok undgå klorholdige midler til indendørs brug i almindelighed, fordi klor kan give åndedrætsbesvær og hudirritationer. Og i særdeleshed sammen med syreholdige rensmidler, da der dannes nogle meget giftige klorgasser.

Afløbsrens

Nå...endelig er Karin og Bent så færdig med at skrubbe og skure, vaske og plaske. Spanden med det sorte vand føles tung, da den løftes op i køkkenvasken. Så er det vist tid til en tiltrængt pause. Og dog.

Foto: Jon Theil Nielsen

Det sorte vand bliver liggende i vasken afløbet er tilstoppet !!!.

Afløbsrensninger indeholder nogle kraftige baser: kaustisk soda eller ætsnatron. I forhold til miljøet er der nok ikke de store problemer forbundet ved at bruge disse produkter, da de vil blive fortyndet meget gennem spildevandet. Men de er meget kraftigt ætsende, så pas på hud og tøj. Og da de alligevel ikke vil kunne klare en total tilstopning, vil jeg anbefale at man istedet ringer efter professionel hjælp. Og i de tilbagevendende mindre tilstopninger vil en "svupper" eller en rensespiral være til-

strækkelig, og særdeles miljøvenlig.

Ekstra stærk

Oven på en glørværdig indsats skal det gøre godt med en kop kaffe. Og i dagens anledning får filtret lige en ekstra skefuld kaffe. Så den er til noget. Det samme sker typisk når man gør rent ... der hældes lige en hættelefuld mere rengøringsmiddel i vandet end brugsanvisningen anbefaler. Det skal jo være effektivt. Men det hjælper bare ikke. Det bliver ikke dobbelt så rent og det går ikke dobbelt så

hurtigt. Ingen får glæde af at overdosere. Det skulle da lige være producenten og forhandleren.

Peter Fabricius

Tidligere har vi haft en lignende artikel om TØJVASK (NOAH-bladet 125, juni '90).

DET ER OGSÅ DIT AFFALD.....

Her er noget af det første undervisningsmateriale til lærere og elever i folkeskolen, som gennem praktisk og værkstedspræget undervisning på pædagogisk vis kan medvirke til at ændre affaldsvaner og øge engagementet i den daglige affaldshåndtering. Hæftet er velegnet til 6-10 klasse.

En projektgruppe med titlen AFFALD er IKKE bare SKIDT, bestående af Biologisk Samling (Københavns Kommunale Skolevæsen), Vølund Miljøteknik A/S, I/S Amagerforbrænding og Renholdnings-selskabet af 1898 har fundet sammen om at udarbejde materiale og aktiviteter til brug for skoleundervisning.

I løbet af 1991 vil der komme en serie på ialt 5 hæfter om affaldsområdet:

- Hæfte 1: Det er også dit affald
- Hæfte 2: Sortering, indsamling og transport
- Hæfte 3: Affaldsbehandling
- Hæfte 4: Affald og miljø
- Hæfte 5: Affald og samfund

Det første hæfte er netop kommet, og nummer to er lige på trapperne.

"Det er også dit affald" koncentrerer sig om, hvordan affald opstår. Hvem laver det? Hvor meget laver vi? Og hvad består affaldet af? Hæftet gennemgår, hvordan affald opstår i hjemmet, på byggepladsen og i industrien og beskriver hvilke materialer, affald kan bestå af. Formålet med det hele er at få eleverne til at tænke over, og i praksis finde ud af, hvor affaldet bliver af. Er det væk? Kan det nedbrydes i jorden? Opløses det i vand? Eller kan det brænde?

Børnene skal blandt andet selv gennemføre opgaver, hvor de skal begrave affald i jord i spande, og følge hvordan og om affaldet bliver nedbrudt i løbet af et stykke tid. På samme måde skal de undersøge, om affaldet kan opløses i vand ved at lægge det i vand i akvarier og syltetøjsglas. Om affaldet kan brænde eller kemisk nedbrydes

skal vises af læreren.

Hæftet er fremragende til 8-10. klasse, men vil visse steder være for svært for 6-7 klasse. Det skyldes ikke ordvalget, som næppe kan være anderledes; men at nogle af opgaverne er vanskelige og kræver forudsætninger, som eleverne i 6-7 klasse endnu ikke har. Det gælder blandt andet forståelsen af naturens kredsløb, som anvendes side 8, og opgaven på side 11 om, hvordan affaldsmaterialer kan behandles. På den anden side er billedmaterialet side 6 og 7 ideelt til at starte en diskussion i de mindre klasser.

En af de store fordele ved hæftet er omfanget. Det er overkommeligt, overskueligt og relativt be-

grænset, ca. 30 sider, som er meget passende for et temaorienteret undervisningsforløb. En anden fordel er, at alle opgaverne kræver en aktiv indsats fra eleverne, hvilket gør, at materialet er meget velegnet til værkstedsundervisning, som der sættes mere og mere på i folkeskolen fremfor katederundervisning. Hæftet er også et glimrende oplæg til en emneuge, idet hæfterne lægger op til en vis tværfaglighed.

Hæfterne skal være børnenes egne, så de kan skrive direkte i dem, når de løser opgaverne. Derfor er hæfterne også holdt på en meget overkommelig pris, nemlig 10 kr/stk.

Redaktionen ved G. Enbrug

Bøgerne kan bestilles hos:
Biologisk Samling
Håbets Allé 5
2700 Brønshøj
31 60 80 22

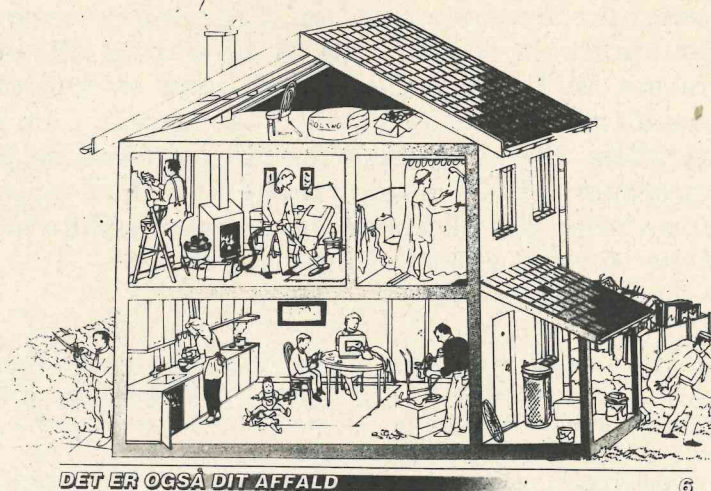

Illustration fra hæftet.

internationalt

U-LANDENES FATTIGE FÅR IKKE EN CHANCE

Taktisk set er det smart af ministrene fra industrilanderne at fokusere på de globale miljøproblemer, når repræsentanter fra hele verdens regeringer mødes på verdenskonferencen om miljø og udvikling i Brasilien juni næste år. Det er smart, fordi man så kan slippe udenom de mere alvorlige dele af spørgsmålet om miljø og udvikling. Specielt smart er det at fokusere på de miljøspørgsmål, hvor man på forhånd ved, at man ikke kan blive enige. Da vil konferencen nemlig ikke få konsekvenser for det enkelte i-land bagefter.

Verdenskonferencen om miljø og udvikling i Rio de Janeiro juni 1992 tegner til at blive den største miljøkonference nogen sinde. I dag bliver ministerdelen af konferencen kaldt "jordens topmøde". Det er absolut nødvendigt at holde et topmøde om de alvorlige miljø- og ressourceproblemer, fordi den industrialiserede del af verden øds-

ler jordens sparsomme ressourcer væk af grådighed, og u-landene overudnytter ressourcerne af nød og sult.

Men kun at koncentrere sig om miljøproblemet i den sammenhæng, var ikke tanken med verdenskonferencen om miljø og udvikling oprindeligt. Den måde det forberedende arbejde er bygget op

på, minder om en bevidst manipulation med u-landene fra i-landenes side, så ikke konferencen kommer til at ændre ved de aktuelle økonomiske og politiske magtstrukturer i verden.

Opfølgning af Brundtlandrapport

I virkeligheden kan processen omkring verdenskonferencen derfor ikke leve op til Brundtlandrapporten, som den jo burde. Der er utrolig mange ambitioner i Brundtlandrapporten, som blandt andet forsøger at komme omkring hele spørgsmålet om miljø og udvikling, og sågar er der præsenteret forslag til, hvordan problemerne kan løses. Disse forslag er naturligvis ikke tilstrækkelige, men spørgsmål om den internationale økonomis rolle bliver diskuteret, og der bliver foreslået en global prioritering af økonomisk vækst for u-landene.

Dette spørgsmål er ikke at finde blandt dagsordenpunkterne for verdenskonferencen på nuværende tidspunkt. Uden inddragelse af dette fundamentale forhold mellem Nord og Syd, som blandt andet ligger begravet i de internationale handelsaftaler, er der ikke perspektiv i at diskutere miljø og udvikling fra de fattige i u-landenes side. Repræsentanter for de fattige i u-landene vil derfor betragte hele dette spørgsmål som et forsøg fra vestens side på at legitimere den forsatte skæve udvikling mellem industrilanderne og u-landene - nu på en bæredygtig måde!

Nationalt initiativ og international proces

Brundtlandrapporten, eller diskussioner umiddelbart affødt af den, lagde op til 2 sideløbende arbejdsprioriteringer for regeringerne verden over. Dels et nationalt initiativ og dels en international proces til forberedelse af verdenskonferencen.

Det blev i forbindelse med udgivelsen af Brundtlandrapporten foreslået, at de enkelte regeringer på nationalt plan lavede handlingsplaner for miljø og udvikling. Dette er sket i nogle lande, blandt andet i Danmark. Den danske regerings handlingsplan kom i 1988 og er senere fulgt op af handlingsplaner på energiområdet, trafikområdet og landbrugsområdet.

I nogle lande har det også medført opbygningen af komitéer, som skulle forsøge at stimulere til større aktivitet på miljø- og udviklingsområdet, som det for eksempel er sket i Danmark i form af kampagnekomitéen 'Vor Fælles Fremtid'.

På det internationale plan er det blevet besluttet at afholde verdenskonferencen om miljø og udvikling og gennemføre en ambitiøs forberedelsesproces.

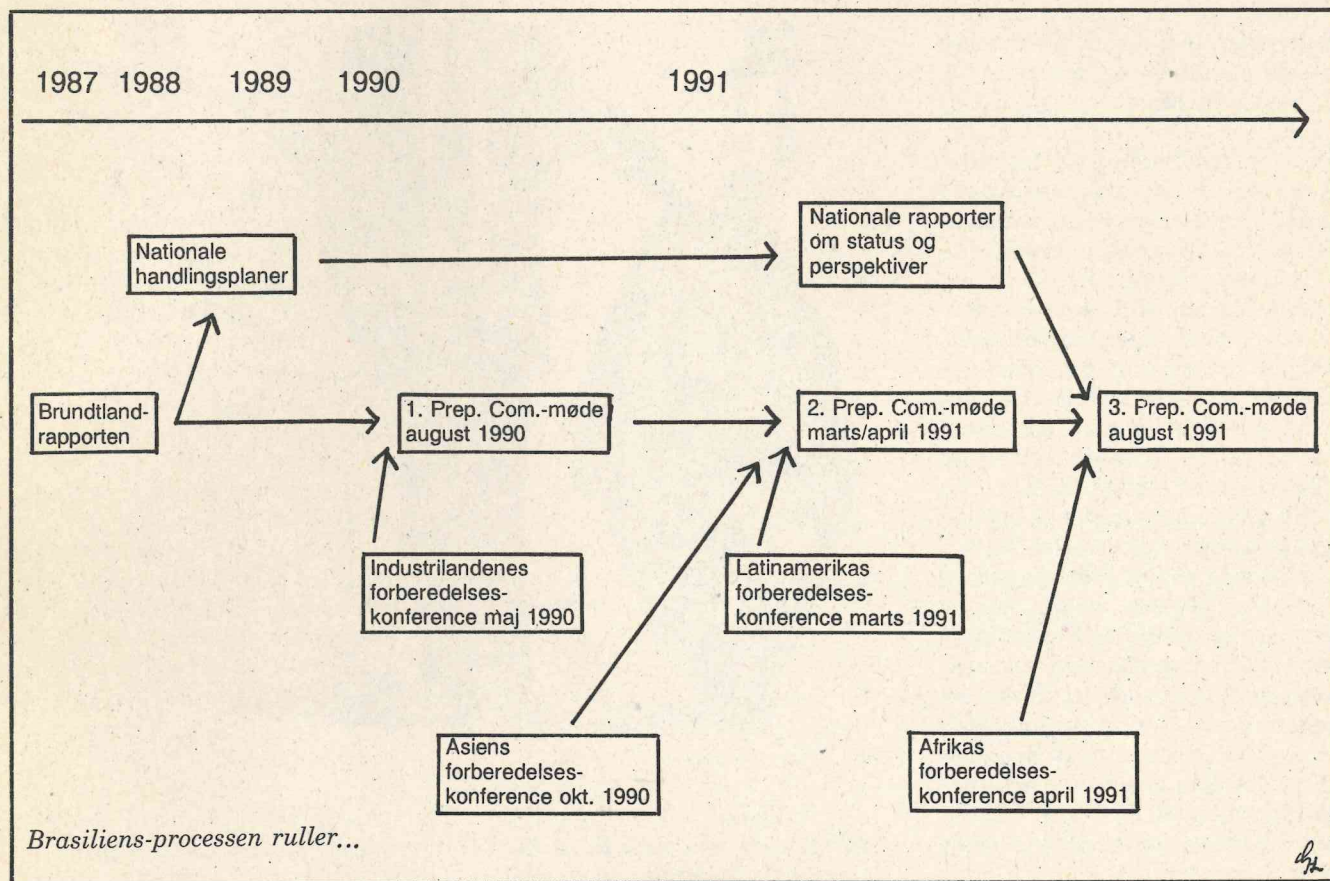
På figuren er der skitseret to sideløbende forberedelsesprocesser på det internationale plan. Den øverste er forberedelseskonferencer for hver af de fire FN-regioner. Én for industrilandene (herunder Østeuropa og Sovjet), én for Afrika, én for Latinamerika og én for Asien. Den anden proces er selve forberedelsesmøderne for verdenskonferencen. Disse møder kaldes Prep. Com.-møder (Preparatory Committee) og alle regeringer, som er medlem af FN, kan deltage. Det der er interessant, er at se hvordan disse to processer tidsmæssigt falder sammen.

For det første afholdt industrilandene allerede deres forberedelseskonference i maj 1990. Senere på året blev det første Prep. Com.-møde afholdt nemlig i august 1990. Det første forberedende møde for verdenskonferencen afholdes altså INDEN nogen af de regionale

forberedelseskonferencer for u-landene var afholdt.

Der kan naturligvis kun gisnes om, hvor meget dette tidsmæssige sammenfald af de to processer betyder; men det er oplagt at industrilandene på denne måde får meget stor indflydelse på dagsordenen for det forberedende arbejde med verdenskonferencen.

For det andet er der næsten sammenfald mellem Prep. Com.-mødet her i marts/april og både den regionale forberedelseskonference i Latinamerika (starten af marts) og den regionale forberedelseskonference i Afrika (midten af april). Landene i Afrika har således ikke holdt deres regionale forberedelseskonference, når to af Prep. Com.-møderne er overstået. Ét er, at disse to regioner kan have vanskeligheder med at koncentrere sig både om deres regionale forberedelseskonference og Prep.-mødet på en gang. Noget andet er, at det på den måde er svært for disse regioner at præsentere et samlet udspil til forberedelsesarbejdet for verdenskonferencen.

Dagsordenpunkterne

Rammerne for diskussionerne i forbindelse med verdenskonferencen blev fastlagt allerede i december 1989 af FN:

- a) Beskyttelse af atmosfæren; klimaændringer, nedbrydning af ozonlaget og grænseoverskridende luftforurening.
- b) Beskyttelse og forsyning af friskvands-ressourcer
- c) Beskyttelse af oceaner og kystarealer, og fornuftig brug af fiskeressourcer
- d) Beskyttelse af ressourcer på land; afskovning, jorderosion, ørkenspredning og tørke
- e) Bevaring af biologisk mangfoldighed
- f) Miljømæssig forsvarlig benyttelse af bioteknologi
- g) Miljømæssig fornuftig behandling af affald; farligt affald, giftige kemikalier og forebyggelse af illegal international trafik med giftige og farlige produkter og affaldsstoffer.
- h) Forøgelse af levevilkår og arbejdsmiljø for de fattige i byslum og landområder gennem fjernelsen af fattigdommen
- i) Beskyttelse af den menneskelige sundhed og forøgelse af livskvaliteten.

Disse dagsordenpunkter blev diskuteret på Prep. Com.-mødet i august 1990. Det blev besluttet, at de første 6 punkter blev fordelt i to arbejdsgrupper som følger:

Arbejdsgruppe 1, som handler om klimaændringer, skovbrug, biologisk mangfoldighed, bioteknologi og landressourcer. Arbejdsgruppe 2 handler om friskvandsressourcerne, oceanerne, giftige kemikalier og farligt affald.

De sidste to punkter h og i er indtil Prep. Com.-mødet her i marts/april gledet uden for dagsordenen. Der er snak om at etablere en tredje arbejdsgruppe, som skal behandle mere tværgående problemstillinger. Hvorvidt regeringerne fra u-landene har mod på at presse industrilandene til at etablere den tredje arbejdsgruppe, og at få den til at handle om fattigdom og levevilkår, er et åbent spørgsmål.

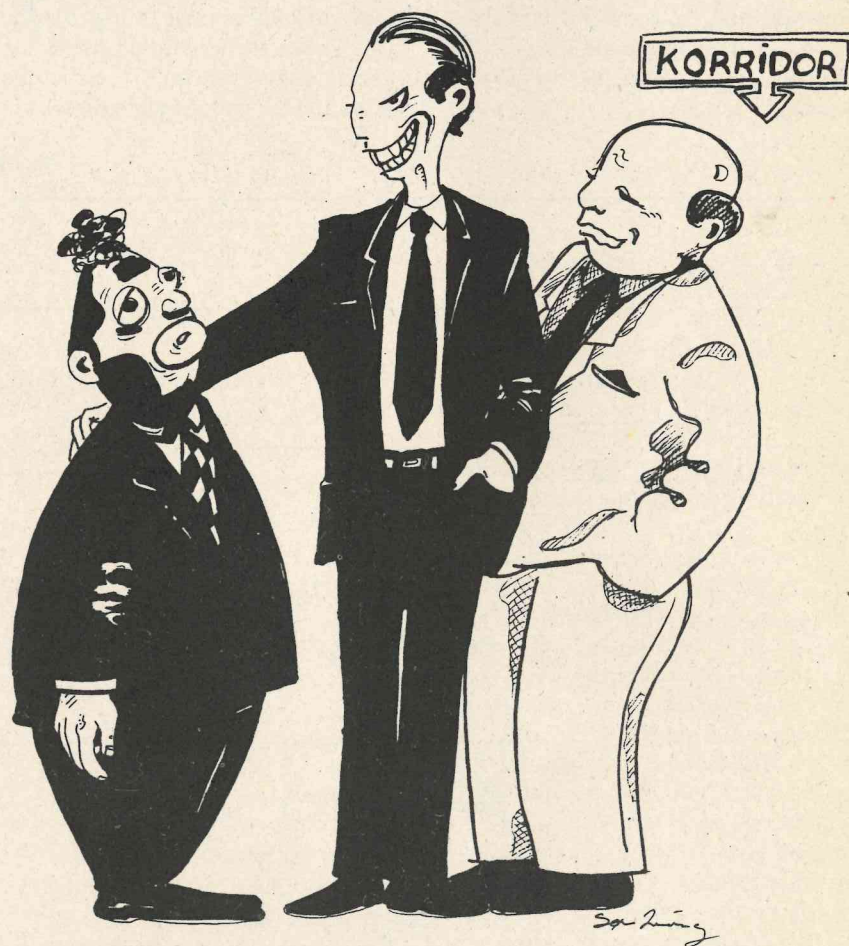
Miljøproblemerne får "første" prioritet

Når problemerne i forberedelsesprocessen trækkes så hårdt op her, er det blandt andet for at vurdere mulighederne for at de store forventninger, der bliver givet til verdenskonferencen, bliver opfyldt. Selv om den danske regering har tilsluttet os Brundtlandrapporten fra dansk side, er det nok svært at forestille sig, at man reelt vil tage initiativer til at ændre den grundliggende konflikt i udnyttelsen af den tredje verden til industrilandenenes egen fordel og udvikling.

Miljøbevægelsen står derfor i en dobbeltkonflikt, fordi den eneste måde, hvorpå det er muligt at på-

virke verdenskonferencen, er at spille med i dette spil og for eksempel gå ind i diskussionen om en reduktion på 15% eller 17% af kulioxid-emissionen inden år 2005 eller 2006. På enkeltområder vil miljøbevægelsen kunne få indflydelse, og vi kan sikkert også få noget indflydelse på miljøspørgsmålene generelt, hvis vi vel at mærke lover ikke at sætte udviklingsspørgsmålet, set fra de fattige i u-landenes side, på dagsordenen.

Per S. Nielsen

Selvfølgelig min ven. Du skriver bare ønskerne på en seddel og giver den til mig - så skal vi nok se på det.

Forårets internationale energikonference i Danmark bliver en hed affære

Den 25.-28. april afholdes en international energikonference i Danmark, hvor omkring 50 deltagere fra u-landene og 50 deltagere fra den industrialiserede del af verden skal diskutere mulighederne for et globalt samarbejde om en bæredygtig energiudvikling. Det handler om vedvarende energi, men også om energiplanlægning og hvordan der bliver skabt mulighed for at gennemføre en bæredygtig energiudvikling.

En af de væsentligste kilder til de meget diskuterede globale miljøproblemer er det store energiforbrug. Brundtlandrapporten siger, at det vil være nødvendigt at reducere energiforbruget med 50%. Og IPCC (Intergovernmental Panel for Climate Change) siger, vi skal reducere kuldioxid-emissionen med 60%, hvis vi skal undgå ændringer i temperaturforholdene,

som igen vil ændre den økologiske balance på jorden.

Problemer med klimaændringer skyldes hovedsagelig det store energiforbrug i den vestlige del af verden. Dette energiforbrug samle så mange idéer til en bæredygtig energiudvikling som muligt, og for at gøre arbejdet målrettet er deltagelsen begrænset til omkring 100 deltagere, hvor der udover de ovennævnte oplæg vil være 4 arbejdsgrupper, som skal forsøge at samarbejde det faglige input. Disse 4 arbejdsgrupper er

- 1) Regional udvikling i behov for energitjenester
- 2) Teknologioverførsel/samarbejde og indarbejdning af forsynings- og forbrugseffektivitet Nord-Syd og Syd-Syd
- 3) Metoder til igangsætning af en bæredygtig energiudvikling på et lokalt og nationalt niveau

- 4) Behov for internationale institutioner og økonomisk støtte.

Det har med økonomisk støtte fra Danida været muligt at invitere 50 deltagere fra u-landene, og økonomisk støtte fra energiministeriet svarer til 75% af verdens samlede energiforbrug. De mere lokale problemer ved energiforbruget ses tydeligst i u-landene, hvor man er nødt til at tære hårdt på de lokale ressourcer for i det hele taget at overleve. Dette giver dels et skævt energiregnskab globalt, men er den vigtigste forskel på de enkelte landes udviklingsmuligheder.

Indlæg fra regioner og arbejdsgrupper

Den globale energikonference er delt op i 7 regionale indlæg fra henholdsvis Sydamerika, Afrika, Indien, Kina, Sovjetunionen, Europa og USA. Derudover vil der være indlæg om de tekniske muligheder og FN's miljøprogram. En repræsentant fra verdenskonferencen om miljø og udvikling og Verdensbanken giver indlæg om, hvordan de ser deres rolle i en fremtidig globalt bæredygtig energiudvikling. Desuden præsenterer energi- og miljøbevægelsen deres eget handlingsprogram.

Det er konferencens ambition at har gjort det muligt i det hele taget at gennemføre konferencen. Bredden af deltagernes arbejdsområder strækker sig fra ministre, embedsmænd, eksperter, planlæggere til aktivister på energi- og miljøområdet.

Konferencen er accepteret til at give input til Prep. Com.-mødet (forberelsesmødet) i august 1991 for verdenskonferencen om miljø og udvikling. Men derudover bliver konferencen afholdt tidsmæssigt, så resultatet kan bruges af de enkelte landes regeringer, når de til Prep. Com.- mødet i august er opfordret til at lave en national rapport om status og om hvad man vil gøre på miljø- og udviklingsområdet fremover.

Per Snack Nielsen

(PSN er med til at arrangere energikonferencen)

OLIE I STRIDE STRØMME

I Golfkrigens sidste dage kastede Irak Verden ud i et gigantisk forureningseksperiment. Opskriften var enkel: Hæld store mængder råolie i havet og stik så ild til 5-600 olieklender. NOAH-bladet ser på konsekvenserne for mennesker og miljø.

Det anslås, at to millioner tønder råolie svømmer rundt i Den Persiske Golf. En mindre del er skyllet op på kysterne. Flere hundrede kilometer kyst er ramt af olieforurening. Fugle, fisk og planter lider under udslippet.

Hver dag brænder olieklender tre millioner tønder råolie og gas af. Resultatet er udslip af svovldioxid, der er 15 gange større end Danmarks. Det værste er dog den sorte, fedtede regn, der forurener jord og vand og dermed også afgrøder og dyr i Kuwait, Irak og Iran. Desuden har røgen gjort flere syge i Kuwait.

Når røgskyerne dækker himlen om dagen, sænker tusmørket sig, og temperaturen falder op til 10-15 grader i forhold til normal temperatur. Det er en smagsprøve på atomkrigsvinteren. Satellitbilleder viser, at en kraftig forurening kan spores tusinder af kilometer nord og øst for de brændende olieklender. Det er usikkert om røgen vil give varige klimaændringer.

Olien i Golfen

Omkring to millioner tønder råolie er løbet ud i Golfen. Selv om forureningen er mindre end først antaget, er den otte gange større end, da Exxon Valdez i marts 1989 stødte på grund ved Alaska og lækede. Olie fra udslippet i Den Persiske Golf dækker nu omkring halvdelen af den saudiarabiske kyst, og omkring 95 % af kysten er i mere eller mindre grad forurenet af olieudslippet. Også koralrev er nu ved at blive påvirkede. Kun en mindre del menes at være drevet i land. Det værste forurenede strækning er kysten fra Kuwait og 200 kilometer sydpå.

Hårdest ramt er de store rejebanker og lavvandede kystnære områder med søgræs-vegetation, som er meget vigtige gydepladser for en stor del af bugtens fiskebestande. Det vil i høj grad ramme befolkningen langs kysterne, der lever af erhvervsfiskeri. Deres muligheder for at fiske vil være øde-

lagt i mange år frem. Desuden er fugle, søkøer og skildpadder meget hårdt ramte. Eksempelvis er øen Karan, der har nogle af regionens vigtigste yngleområder for fugle og havskildpadder, delvist forurenet af olien. Trækfugle fra Sibirien rammes næst efter den lokale fuglebestand hårdest af olieforureningen, mener den tyske fugleekspert Peter Herkenrath. Trækfuglene bruger Golfen som rasteplads.

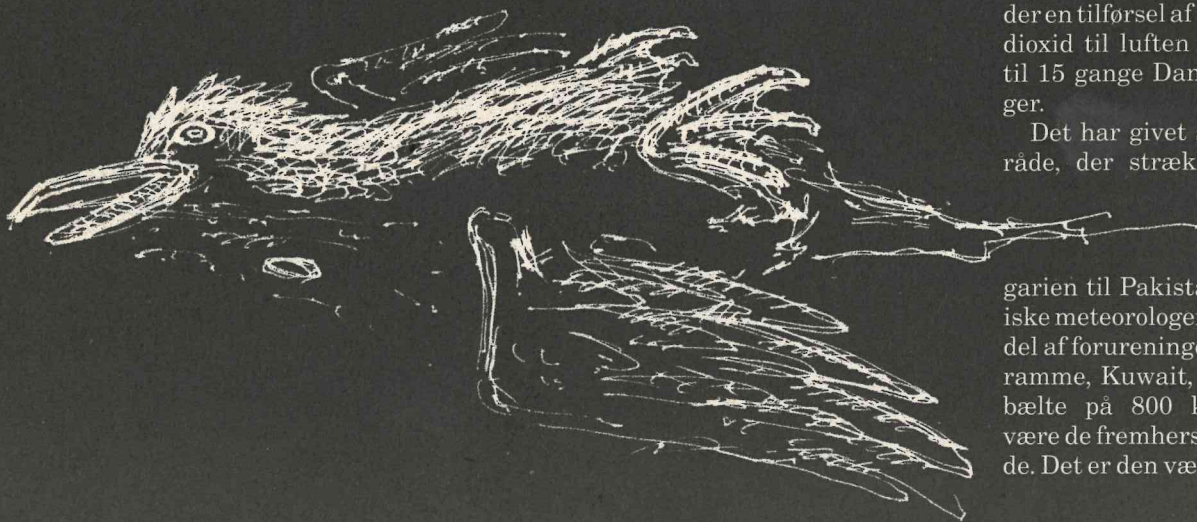
Det er indtil videre lykkedes at holde afsaltningsanlæggene, der forsyner store dele af befolkningen med ferskvand, frie ved hjælp af flydespærringer. Opsamling af olien må have første prioritet, hedder det fra Verdensnaturfondens ekspert Andrew Price, der har vurderet situationen i området.

Brændende olieklender

I Kuwait 1991 begynder tusmørket om morgenen og varer til solnedgang. Midt på dagen må bilerne køre med lys for at blive set. I Golfkrigens sidste dage antændte irakerne 5-600 olie- og gasklender. I heldigste fald vil det tage to år at få slukket brandene. Omkring 2/3 af alle landets oliebrønde er i brand, og det svarer til afbrænding af formentlig tre millioner tønder råolie om dagen. Det betyder tilførsel af 10.000 tons svovldioxid til luften dagligt svarende til 15 gange Danmarks udledninger.

Det har givet syrerregn i et område, der strækker sig fra Bul-

garien til Pakistan, siger europæiske meteorologer. Men den største del af forureningen har ramt og vil ramme, Kuwait, Irak og Iran i et bælte på 800 kilometer takket være de fremherskende vestenvinde. Det er den værste røg, man kan

forestille sig, fordi der er meget lidt ilt i røgen, og man regner med at 10 % af den bliver til sodpartikler.

Ekspertene er mest bekymrede for den sorte regn fyldt med sod og tjære. Den falder lige i og omkring Kuwait. Giftstofferne i regnen vaskes ned i marker og grundvand. Derved forurennes afgrøderne. Køerne spiser græs, der er forurenet, og til sidst ender de forurenede fødevarer på de lokale spiseborde.

Mere sygdom

Røgen har allerede gjort flere syge i Kuwait. At indånde luften svarer i følge nogle eksperter til at ryge 100 smøger om dagen. Stanken er som i maskinrummet på en Storebæltsfærge. Antallet af patienter med astma, akut bronchitis og hjertetilfælde er steget drastisk, siden olieilderne blev sat i brand i slutningen af februar.

De kuwaitiske læger anbefaler folk at bruge ansigtsmasker for at beskytte sig mod røgen, mens den fortsat lægger sig tættere over Kuwait. Hvis folk er meget syge, rådes de til at forlade landet. Børn og ældre kan ikke undgå at blive skadet af røgen. Luftforureningen kan

på langt sigt måske give kræfttilfælde; men det er kun fremtiden, der kan vise det.

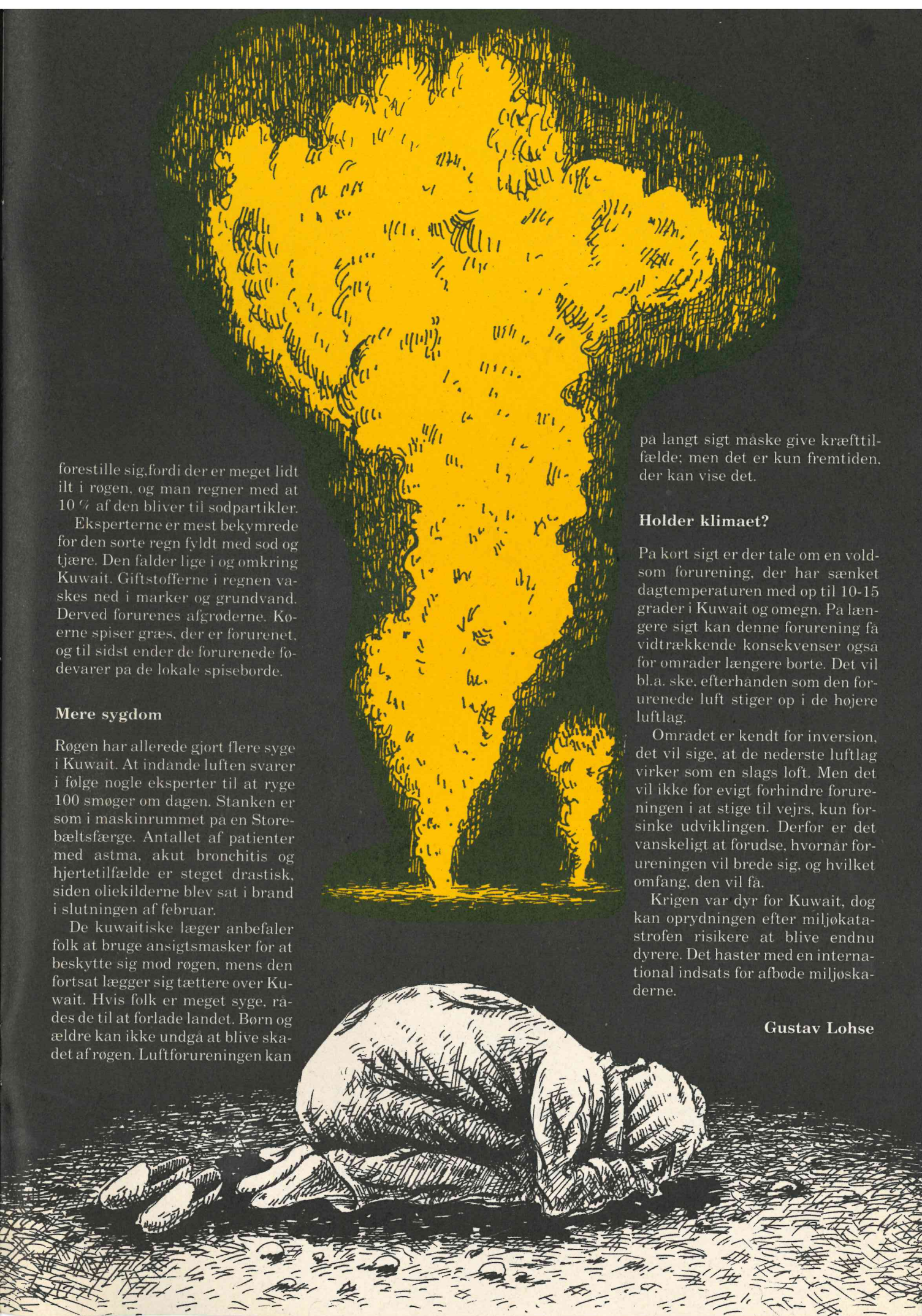
Holder klimaet?

På kort sigt er der tale om en voldsom forurening, der har sænket dagtemperaturen med op til 10-15 grader i Kuwait og omegn. På længere sigt kan denne forurening få vidtrækkende konsekvenser også for områder længere borte. Det vil bl.a. ske, efterhånden som den forurenede luft stiger op i de højere luftlag.

Området er kendt for inversion, det vil sige, at de nederste luftlag virker som en slags loft. Men det vil ikke for evigt forhindre forureningen i at stige til vejrs, kun forsinke udviklingen. Derfor er det vanskeligt at forudse, hvornår forureningen vil brede sig, og hvilket omfang, den vil få.

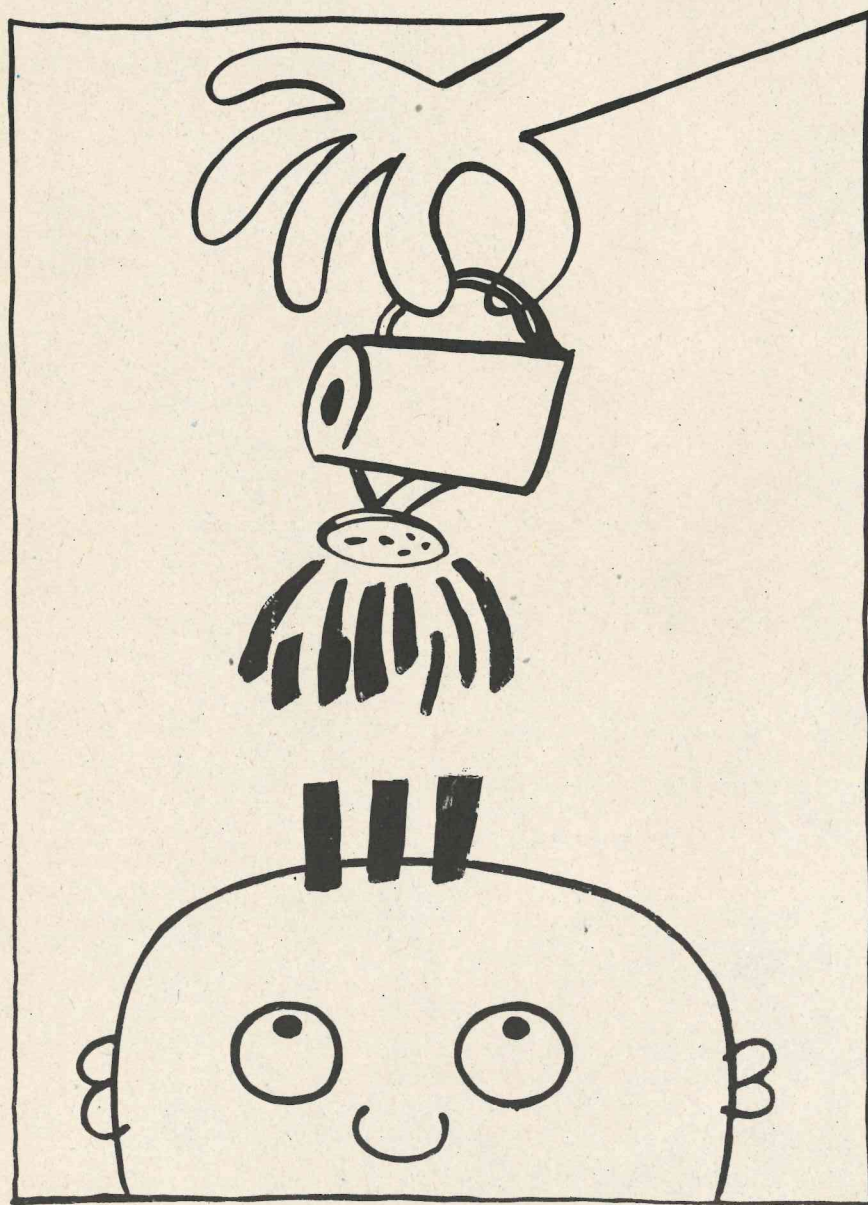
Krigen var dyr for Kuwait, dog kan oprydningen efter miljøkatastrofen risikere at blive endnu dyrere. Det haster med en international indsats for afbøde miljøskaderne.

Gustav Lohse

port Søskald

NOAHs forlag i Århus forventer en række nye udgivelser på gaden i foråret. Bl.a. "Noget om sprøjtemidler" og "Hummermordet"; en bog om havforurening. Ring eller skriv og bestil NOAHs forlagskatalog 1991 hos NOAHs Forlag. Klostergade 33, 8000 Århus C. Tlf. 86 12 54 54

NOAH Frederikshavn har aktioneret imod planerne om et nyt forbrændingsanlæg i byen. De har også aktivt beskæftiget sig med værfternes dumpning af affald. Frederikshavnerne har på kort tid fået markeret sig stærkt i området, og det har givet et godt og aktivt samarbejde med Naturfredningsforeningen, Natur og Ungdom og Lystfiskerforeningen. NOAH Frederikshavn: 98 86 73 08

Også NOAH Silkeborg har fået oprettet en god og givende kontakt til andre græsrodder. Det betyder, at de er grundigt informeret om aktiviteter i det midtjydske. NOAH Silkeborg har stået for foredrag, udstillinger og introduktionsmøder i Silkeborg, Århus og Vejle. NOAH Silkeborg afholder også NOAHs halvårsmøde den 13. og 14. april. Temaet bliver økologiske fødevarer. NOAH Silkeborg: 86 81 52 50

En typisk NOAH aktivist er ifølge en spørgeskemaundersøgelse af hankøn. Ca. 30 år og ofte aktiv i flere NOAH-grupper på en gang.

Hans store interesse er energi og vand, og han er mest bekymret over overforbruget og vækstfilosofien.

Han lægger stor vægt på det sociale samvær i lokalgruppen og han synes iøvrigt at NOAH-bladet er særdeles godt!

Søren Lindskrog

STOP BROEN.....!

Den organiserede modstand mod en fast broforbindelse over Øresund er levende. I Danmark samles kræfterne nu om at modbevise de manipulerende tal, der ligger til grund for beslutningen. Den svenske massebevægelse Aktion Stoppa Bron er sat i højeste gear.

Telefonen hos NOAH-gruppen Scan Link-Nej Tak (SLNT) er rødgloedende. Mange mennesker er forargede over den måde politikerne har hastet en beslutning om en Øresundsbro igennem på. De ønsker at gøre noget ved det, og de kommer til SLNT med en masse harme og energi. Sammen med Scan Link Nej Tak's lokalgruppe på Amager, Fælledens Venner, Dansk Naturfredningsforening og Sveriges paraplyorganisation, Aktion Stoppa Bron dannes SLNT

en hård kerne i modstandsarbejdet mod broplanerne.

I ugerne op til folketingsdebatten d.18.marts så det faktisk ud til, at modstanderne godt hjulpet af medierne skulle få held til, at stoppe broplanerne til fordel for den miljøvenlige og mere rentable tunnel.

Aktion

På selve dagen for folketingsdebatten fik miljø-fiskekutteren Anton

"maskinstop" under Knippelsbro i København. Det standsede myndretrafikken til og fra Amager, og en gruppe aktivister benyttede det trafikale kaos til at hænge et banner op på broen og uddele friskfangede torsk og løbesedler til de ventende bilister. De ni største torsk blev overrakt til de politiske partiers miljøpolitiske ordførere. Aktionen blev rundet af med et pressemøde på Anton. Det fik dog ikke afgørende betydning for den efterfølgende folketingsdebat. Socialdemokraterne holdt fast ved, at en bro var den bedste løsning.

Nu håber bromodstanderne på, at de kan gennemhulle den mere end tvivlsomme officielle rapport om miljøkonsekvenserne og rentabiliteten, inden en egentlig anlægslov skal vedtages.

Leder	2
Anderledes miljøkamp	3
Kommunerne og det miljøfarlige affald	6
Miljøsk	9
Husk at bruge gummi !	12
Det er også dit affald	15
NOAH internationalt	16
Olie i stride strømme	20
NOAH kort og lokalt	22
Stop broen !	23

Sverige

I Sverige er modstanden mod broen ligeså markant som i Danmark. Ronnie Åkerberg, ordfører i Aktion Stoppa Bron siger til NOAH-bladet:

"Beslutningstagerne har ingen sagkundskab på deres side. SGU (Sveriges Geologiske Undersøgelse) advarer direkte mod en bro, og trafikeksperter har en hel anden holdning end den der kommer til udtryk i de officielle rapporter. De officielle oplysninger er simpelthen utilstrækkelige og direkte vildledende."

Øget aktivitet

Åkerberg fortsætter: "Volvo har mærket den stigende opposition, og de prøver nu at forcere beslutningen og Socialdemokraterne, der er blevet kritiseret for ikke at vise handlingskraft, er et let offer for Scan Link Koncernens lobbyarbejde. Derfor er vi meget aktive nu. Vi holdt pressekonference i Stockholm, Gøteborg og Malmø d. 12.

marts hvor vi omdøbte Aktion Stoppa Bron til Rigsaktion Stoppa Bron. Vi prøver at gøre det klart at broen er et nationalt og internationalt anliggende. Miljømæssigt, ressourcemæssigt og økonomisk."

Virkelighedsflugt

"Det er klart at Malmø vil ekspandere, men det bliver på bekostning af Øst-Skåne. Desuden er Malmøområdet allerede ekspanderet mere end naturen og den gode skånske landbrugsjord kan bære. Broprojektet er simpelthen virkelighedsflugt. Man tror at Malmø vil blive forvandlet til en sprudlende storstad med stor økonomisk fremgang, bare fordi vi bygger en bro", slutter Ronnie Åkerberg.

Nye aktioner

Både de danske og svenske bromodstandere, planlægger nye aktioner. Først vil man have beslutningen udsat. Så kan man diskutere, om der skal bygges en tunnel,

eller om der overhovedet skal bygges noget.

Danmarks førende trafikforsker; Uffe Jacobsen siger til Aktuelt: "Jeg kan ikke forestille mig at en eneste økonom, som ikke er betalt for at mene noget andet, kan gå ind for en bro."

Kontakt: Scan Link-Nej Tak!
Studiestræde 24 st. 1455 Kbh.K.
33 91 11 18

Vil du kontakte foredragsholdere, så ring til:
Søren Jacobsen; 65 91 10 07 eller
Rudi Rusfort; 31 22 85 16
Tema i næste nr. af NOAH-bladet:
Øresundsregionen.

Søren Lindskrog

Miljøbevægelsen NOAH

NOAH arbejder for at forbedre det levende miljø ved aktivt at bekæmpe miljødelæggelsen og dens årsager - og anvise alternativer.

NOAH har emne- og lokalgrupper over hele landet for mennesker, som er blevet trætte af bare at sidde og se til. Hvis du vil være med i en NOAH-gruppe, kan du kontakte NOAHs sekretariat og få råd og vejledning.

Gennem NOAH-bladet og publikationer fra NOAHs forlag formidles en alsidig indsigt i miljøproblemernes årsager, konsekvenser og mulige løsninger.

NOAHs Støttekreds

Hvis du gerne vil støtte NOAHs arbejde, kan du være med i NOAHs Støttekreds. Her vil du et par gange om året få et nyhedsbrev om, hvad dine penge bliver brugt til. Støttebeløb kan fratrækkes på selvangivelsen i henhold til gældende lovgivning. Indbetal dit støttebeløb på **giro 5 56 00 39**

